

Тетяна Степанівна ГАВРИЛЯК

аспірантка,
кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: tanjusha89_@ukr.net

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ СТРАХОВОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гавриляк, Т. С. Теоретичні аспекти аналізу страхової інвестиційної діяльності [Текст] / Тетяна Степанівна Гавриляк // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. – С. 131-135. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Сучасні умови розвитку економіки суттєво впливають на результати діяльності вітчизняних страхових організацій та змушують здійснювати пошук додаткових джерел одержання доходу. Інвестиційна діяльність виступає тією важливою складовою, котра дозволяє отримати додаткові прибутки для успішного здійснення основної діяльності страховика. З упевненістю можна сказати, що інвестиційна діяльність для вітчизняних страховиків є дуже важливою, а запозичення зарубіжного досвіду є надзвичайно актуальним на шляху України до євроінтеграції.

Мета. Метою статті є дослідження теоретичних відомостей як інвестиційної діяльності загалом, так і страхових організацій зокрема та обґрунтування необхідності значної уваги до цього питання, оскільки в процесі вивчення проблематики виявлено недостатність інформації, а наявні думки вітчизняних та іноземних науковців істотно різняться та мають неоднозначний характер.

Метод (методологія). У роботі було використано аналітичні методи, за допомогою яких досліджено основні теоретичні положення поняття «інвестиційна діяльність» та його особливості стосовно страхових компаній.

Результати. Систематизовано точки зору провідних українських та зарубіжних науковців щодо поняття «інвестиційна діяльність», проаналізовано вітчизняне законодавство у сфері інвестування, виокремлено суб'єкт та об'єкт інвестиційної діяльності за нормативно-правовими актами. Також досліджено особливості здійснення інвестицій страховими компаніями. Розмежовано та проаналізовано думки вчених щодо важливості страхової та інвестиційної діяльності. Також досліджено основні джерела страхової інвестиційної діяльності – власні та залучені кошти та їх структуру. Описано основні інструменти інвестування для страхових компаній, які визначено вітчизняним законодавством. Виокремлено основні завдання інвестиційної діяльності страхових компаній. Зроблено висновок про різнобічність думок провідних вчених та економістів щодо інвестиційної як основної або вторинної діяльності в процесі функціонування страховика. Також окреслено основну мету страхової інвестиційної діяльності. Запропоновано власне визначення поняття «інвестиційна діяльність страхових компаній».

Ключові слова: страхова компанія; інвестиційна діяльність; власні кошти; залучені кошти; страхові резерви; страхова інвестиційна діяльність.

Tetyana Stepanivna HAVRYLYAK

PhD Student,
Department of Finance, Monetary Circulation and Credit,
Ivan Franco National University of Lviv
E-mail: tanjusha89_@ukr.net

ANALYSIS OF THEORETICAL ASPECTS OF INSURANCE INVESTMENT

Abstract

Introduction. The modern terms of development of economy substantially influence the results of activity of home insurance organizations and force to search for the additional sources of income. Investment activity comes forward as that important constituent that allows to get additional profits for successful realization of basic activity of insurer. We can affirm that investment activity for home insurers is very important, and borrowing of experience of

---

successful foreign insurers is actual considering the European integration strategy of Ukraine.

Purpose. The purpose of the article is the investigation of theoretical information of both investment activity on the whole and insurance organizations in particular. In the process of study of these problems it has been found out insufficiency of information about them both in the works of domestic and foreign researchers.

Method (methodology). The analytical methods have been used in the article. Due to them we investigated the theoretical base of the concept «investment activity» and its features.

Results. The points of view of the leading Ukrainian and foreign researchers are systematized in relation to a concept «investment activity». The national legislation is analyzed in the field of investing. The subject and object of investment activity according to normative legal acts are singled out. The peculiarities of realization of investments by insurance companies are also investigated. Opinions of scientists in relation to importance of insurance and investment activity are delimited and analyzed. The main sources of insurance investment activity are analysed. Basic instruments of investing for insurance companies which have been outlined in domestic legislation are described. The basic tasks of investment activity of insurance companies are defined. It has been made a conclusion about diversity of opinion of leading scientists and economists in relation to an investment as basic or second activity in the process of functioning of insurer. The primary purpose of insurance investment activity is also determined. The author's definition of the concept «investment activity of insurance companies» is offered.

Keywords: insurance company; investment activity; own funds; borrowed funds; insurance reserves; insurance investment activity.

JEL classification: G22, O16

Вступ

Сучасні тенденції розвитку економіки, а також особливості функціонування страхових компаній зумовлюють потребу пошуку шляхів примноження страхових резервів.

Так в умовах обмеженості ресурсів одним з найголовніших джерел формування капіталу страхової організації є інвестиційна діяльність. Це обумовлюється специфікою їх діяльності, які, акумулюючи тимчасово вільні кошти, спрямовують їх в інвестиції.

Проблематика виокремлення страховиків як інституційних інвесторів розглядається широким колом провідних вчених України та зарубіжжя. Це, наприклад, В. Гриньова, Є. Макаренко, В. Плиса, Г. Подшиваленко, Н. Ткаченко, В. Федоренко, В. Фурман, Г. Чевела, Б. Щукін та ін.

Мета та завдання статті

Метою статті є розробка шляхів удосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній України на основі теоретичного пояснення сутності та особливостей страхової інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Однією з умов успішного розвитку вітчизняних страхових компаній є інвестиційна діяльність. У статті 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року подано наступне визначення: «Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [3].

На думку Федоренка В. Г., «інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій або іншій майновій формі) з метою отримання прибутку» [7, с. 14].

Як правило, інвестиційна діяльність розглядається стосовно конкретного інвестиційного проекту та підприємства (юридичної особи), що здійснює інвестиційний процес.

Згідно зі статтею 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність», остання здійснюється на основі:

- інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державного інвестування, у тому числі державної підтримки реалізації інвестиційних проектів відповідно до положень цього Закону, здійснюваного органами державної влади та органами влади Автономної Республіки Крим за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів;
- інвестування, здійснюваного органами місцевого самоврядування;
- іноземного інвестування, здійснюваного іноземними громадянами, юридичними особами та державами;
- спільного інвестування, здійснюваного громадянами та юридичними особами України, іноземних держав [4].

Закон також визначає об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності.

Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди й оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави [3].

Ринкові відносини в інвестиційній діяльності насамперед стосуються її джерел. Якщо розглядати національну економіку загалом, то джерелами інвестиційних вкладень виступають фонд відшкодування у вигляді амортизаційних відрахувань і фонд накопичення як частина національного доходу. На рівні ж суб'єктів господарювання вони здійснюються за рахунок власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизація, грошові накопичення, заощадження населення, фінансові кошти юридичних осіб тощо), запозичених фінансових коштів інвесторів (облігаційні позики, банківські і бюджетні кредити); коштів, які одержують від продажу акцій і облігацій, пайових та інших внесків громадян і юридичних осіб, а також бюджетних інвестиційних асигнувань [9, с. 70].

Інвестиційна діяльність дозволяє акумулювати додаткові надходження у вигляді доходів від розміщення власних та залучених коштів, а саме: відсотків на суми залишків на поточних рахунках у банку, відсотків від розміщення коштів на депозитних рахунках у банку, відсоткового доходу за борговими цінними паперами, відсотків за надання довгострокових інвестиційних кредитів, дивідендів за акціями, тантьєми, надходжень від реалізації основних засобів. При цьому вихідний грошовий потік від інвестиційної діяльності формується в результаті реалізації операцій з розміщення коштів на поточних та депозитних рахунках у банку, придбання об'єктів нерухомості, вкладення коштів в основні засоби та придбання інших фінансових інструментів [2, с. 237].

Можна стверджувати, що діяльність страховика, пов'язана з розміщенням та управлінням страховими резервами, по суті є інвестиційною діяльністю.

Василенко А. В. інвестиційну діяльність страховиків розглядає у п'яти аспектах. По-перше, як засіб забезпечення платоспроможності страхової організації. По-друге, як основу розширення продуктового ряду страхових послуг, які передбачають урахування запланованої дохідності від інвестицій при розрахунку страхових тарифів. По-третє, як можливість забезпечення стійких маркетингових позицій при просуванні страхових послуг. По-четверте, як засіб капіталізації ресурсів страхових компаній, що спрямовуються на розвиток бізнесу. По-п'яте, як потужний інвестиційний ресурс для розвитку національної економіки [1, с. 25].

Більшість дослідників основними джерелами страхової інвестиційної діяльності вважають:

- власні кошти (статутний фонд, резервний фонд, прибуток, цільове фінансування та надходження);
- залучені кошти (поточне надходження страхових премій, резерви страхових внесків та відшкодувань, фонд запобіжних заходів) [1; 2; 5; 6].

Значну увагу на питання інвестиційної діяльності страхових організацій звертає Школьник І. О. Він вважає, що «соціальне значення інвестиційної діяльності страхових компаній тісно пов'язане з накопичувальною функцією страхування, сутність якої полягає в акумулюванні індивідуальних коштів страхувальників та поверненні капіталізованих ресурсів у відповідний період».

На думку Ткаченка Н. В., «розмір додаткового інвестиційного доходу є одним з важливих критеріїв спроможності страховика ефективно управляти активами» [6, с. 83].

Проте на практиці на роль та значення інвестиційних та страхових операцій є різні погляди. Наприклад, що основним завданням страхової компанії є надання страхових послуг, а тому інвестиційна діяльність має вторинне значення.

Якщо для західних страхових компаній інвестиційна функція є рівнозначною щодо інших функцій, то вітчизняні страховики часто недооцінюють важливість інвестиційної функції. Переважна більшість вітчизняних страховиків заробляють кошти безпосередньо на страхових операціях і задовольняються низькодохідними інвестиційними інструментами, такими, як депозити [5].

При інвестуванні та розміщенні коштів страхових резервів страховикам слід ураховувати вимоги чинного законодавства, тобто дотримуватися законодавчо регламентованих напрямів, нормативів та принципів розміщення.

Слід звернути увагу на те, що закон України «Про страхування» встановлює принципи і напрями розміщення, а Розпорядженням регулятивного органу встановлюються нормативи розміщення, які конкретизують норми Закону. Напрями і нормативи розміщення не є однаковими для технічних страхових резервів та резервів зі страхування життя.

Так згідно із Законом України «Про страхування» та «Правилам формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя», основними інструментами інвестування для страхових компаній є:

1. Грошові кошти на поточному рахунку.
2. Банківські вклади (депозити).
3. Валютні вкладення згідно з валютою страхування.

-
4. Нерухоме майно.
  5. Акції, облигації, іпотечні сертифікати.
  6. Цінні папери, що емітуються державою.
  8. Інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України
  9. Банківські метали.
  10. Готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, установлених Національним Банком України [3].

Значна увага багатьох дослідників та науковців також зосереджена на виокремленні завдань інвестиційної діяльності страхових організацій. Серед них:

- забезпечення високих темпів економічного розвитку страхової компанії, її конкурентоспроможності за рахунок ефективної інвестиційної діяльності;
- забезпечення максимальної дохідності (чи прибутковості) або досягнення соціального ефекту від інвестиційної діяльності страховика;
- мінімізація ризиків при впровадженні інвестицій і здійсненні інвестиційної діяльності;
- підтримання оптимальної ліквідності інвестицій і можливостей швидкого реінвестування капіталу за зміни зовнішніх і внутрішніх умов щодо здійснення інвестиційної діяльності;
- формування достатнього обсягу інвестиційних ресурсів та оптимізації (форми та методів усіх можливих джерел) і погодженості їх структури з прогнозом;
- забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховика у процесі інвестиційної діяльності (прогнози щодо впливу інвестиційної діяльності на рівень своєї фінансової стійкості та платоспроможності).

Усі зазначені завдання страхової інвестиційної діяльності взаємозалежні, взаємодоповнювані, і тому їх слід розглядати та враховувати сукупно з особливостями кожного окремо.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, дослідивши поняття страхової інвестиційної діяльності, можемо зробити висновок, що думки науковців різняться з приводу важливості інвестиційної функції страховика: одні вважають, що вона має вторинне значення, інші ж ставлять її у ряд з основним видом діяльності.

Підбиваючи підсумок, слід конкретизувати поняття страхової інвестиційної діяльності. Отже, страхова інвестиційна діяльність – це діяльність страхових компаній щодо вкладення їх власних і залучених ресурсів зараз і отримання доходу в майбутньому.

Інвестиційна діяльність має відповідати вимогам Закону України «Про інвестиційну діяльність», який регламентує її здійснення загалом на території України всіх суб'єктів господарювання, а також вимогам Закону України «Про страхування» та іншим нормативним актам, які регулюють правила розміщення страхових резервів. Головною метою страхової інвестиційної діяльності можна вважати забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії страхової компанії та максимальної дохідності від фінансових вкладень при мінімальних ризиках.

Список літератури

1. Василенко, А. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній [Текст] : автореф. дис... канд. екон. наук : спец. : 08.00.03 / Василенко Антоніна Василівна; КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 18 с.
2. Козьменко, О. В. Нові вектори розвитку страхового ринку України [Текст] : монографія / [Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. ; кер. авт. проекту д. е. н., проф. О. В. Козьменко]. – Суми: Університетська книга, 2012. – 315 с.
3. Про страхування [Електронний ресурс] : закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
4. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс]: закон України від 18. 09. 1991 № 1560-XII ВР зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
5. Поворозник, В. О. Активізація інвестиційної діяльності страхових компаній в умовах економічної кризи [Текст] / В. О. Поворозник // Стратегічні пріоритети, 2009. – №3 (12). – С. 165- 171.
6. Ткаченко, Н. В. Місце інвестиційної діяльності у страховому бізнесі [Текст] / Н. В. Ткаченко // Економіка, фінанси, право. – 2003. – №10. – С. 6-15.
7. Федоренко, В. Г. Інвестознавство [Текст] : підручник – 3-тє вид. доп. / В. Г. Федоренко. – К. : МАУП, 2004. – 480 с.
8. Чевела, Г. А. Сучасний стан управління інвестиційним портфелем страхових компаній України [Електронний ресурс] : матеріали четвертої Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції «Спецпроект: аналіз наукових досліджень», 23-24 липня 2009 р. : тези доповідей. – Режим доступу: www.confcontact.com
9. Щукін, Б. М. Інвестування [Текст] / Б. М. Щукін. – К. : МАУП. – 2008. – 216 с.

References

1. *Vasylenko, A. V. (2009). Derzhavne rehulyuvannya investytsiynoyi diyal'nosti strakhovykh kompaniy. – Kyiv :; KNUim. T. Shevchenka.*
2. *Koz'menko O. V., Koz'menko S. M., Vasyl'yeva T. A. (2012). Novi vektory rozvytku strakhovoho rynku Ukrayiny. Sumy: Universytet-s'ka knyha.*
3. *Pro strakhuvannya: Zakon Ukrayiny vid 07.03.1996 # 85/96-VR. (1996). Retrieved November, 15, 2014, from : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.*
4. *Pro investytsiynu diyal'nist': zakon Ukrayiny vid 18.09.1991 # 1560-KhII VR. (1991). Retrieved November, 15, 2014, from : <http://rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.*
5. *Povoroznyk, V. O. (n. d.). Aktyvizatsiya investytsiynoyi diyal'nosti strakhovykh kompaniy v umovakh ekonomichnoyi kryzy. Retrieved November, 15, 2014, from : <http://old.niss.gov.ua>.*
6. *Tkachenko, N. V. (2003). Mistse investytsiynoyi diyal'nosti u strakhovomu biznesi. Ekonomika, finansy, pravo, 10, 6-15.*
7. *Fedorenko V. H. (2009). Investoznavstvo. Kyiv : MAUP.*
8. *Chevela, H. A. (2009). Suchasnyy stan upravlinnya investytsiynym portfelem strakhovykh kompaniy Ukrayiny. Retrieved November, 15, 2014, from : www.confcontact.com.*
9. *Shchukin, B. M. (2008). Investuvannya. Kyiv : MAUP.*

Стаття надійшла до редакції 28.11.2014 р.